

inter alia dicit: Et possedit agrum de mercede iniquitatis. Possedit illum dicit: quia fuit causa, ut possideretur. Ager ille, quando projectis ab illo argentes in templo, sacerdotibus praeceperunt, ut illa pecunia emeretur ager figuli, in sepulturam peregrinorum. Nam quod ipse Judas non possederit, constat ex Matthaeo, (cap. 27.) qui refert agrum illum fuisse emptum postquam Judas se laqueo suspenderit. Nihil igitur obstat, ut nos eadem locutionis figura utentes, dicamus veritatem à Christianis apud gentes repertam flare parentes suos: quia nos provocat, ut pro illis qui illam scripserunt, dolentes ploremus. Nam ea provocante, saepe quorum miramur ingenium, dolemus perditionem. Sed hunc fletum mense uno compleendum esse praecipit lex: quia scriptores illi gentiles, cum nihil boni in vita sua egerint per quod iram Dei sempiternam evadere possent: tota vita sua illos fuisse bonorum operum fructus, dolere oportet. Quis non merito compatia- tur Socrati, Platoni, Aristoteli, Plutarcho, Ciceroni, Senecae, Plinio Juniori, quos omnes constat multa ad virtutem spectantia dixisse, plurimisque sententias gravissimas scripsisse? Dolendum certe est, eos qui tanto ingenio valuerunt, & tam gravissimas sententias ad aliorum profectum scripserunt, necesse viam invenire, qua à gehenna declinant, ad gloriam pervenirent sempiternam. Hanc rerum gerendarum imaginem & umbram in Deuteronomio scriptam, placuit tam late explicare, ut sub illo litterae cortice latentem veritatem manifestarem, quae docet nos, quo pacto veras sententias in gentili- um libris reperat nostris usibus accommodare debemus. Juxta hunc modum, multi doctissimi viri & sancti, tam Graeci, quam Latini, quorum catalogum Hieronymus texit in epistola supra citata ad Magnum oratorem, ex lectione gentili- um scriptorum profecerunt: & multas inde gravissimas sententias in usum fidei Catholicae transu- lerunt. Nec soli homines isti, qui etsi docti & sancti, ut homines tamen scripserunt, sed illi qui Spiritu Sancto inspirante loquuti sunt, quorum lingua fuit calamus Scri- bae velociter scribentis, ex gentili- um libris aliqua tam- quam male ab illis reienta, in suos usus converterunt. Nam beatus Hieronymus testatur, quaedam esse in Pro- phetarum voluminibus de libris gentili- um sumpta, & Sa- lomone Philosopherum Tyri nonnulla proposuisse & ali- qua respondisse. Sed his dimissis, de quibus non tam aperte, quod dicimus constat, ad Paulum veniamus mi- rificum Evangelii praconem, de quo negari non potest illum gentili- um Poetarum verbis fuisse usum. Nam in priore ad Corinthios epistola, (cap. 17.) hunc Menandri versum adducit: Corruptant bonos mores colloquia praeva. Et in Epistola ad Titum, (cap. 1.) Epimenidis poetae, quem gentili- um Prophetam appellat, versiculum citat, sic dicentem: Cretensis semper mendaces, mala bestiae, ven- tres pigri. Et apud Athenienses disputans, (Act. 17.) partem versiculi exametri ex Arato citat, his verbis. Ipsus enim & genus fumus. Hos igitur viros sanctitate & doctrina clarissimos imitantes, à gentili- um libris non omnino ab- tineamus: sed quod satis, & quamdiu licet, illos lega- mus, non tamen omnes: sed eos solum qui nimium nocere non possunt, nec praesentaneum valent propinare ve- nenum, & à quibus aliquam possumus capere utilitatem. Quos si caute (ut oportet) legerimus, illorum auxilio fa- cilius sacras intelligemus scripturas, & sic tamquam veri Israelitae, ex auro & argento ab Aegyptiis, tamquam ab injustis possessoribus, ablato, Theologiae tabernaculum construimus, in quo veri Dei notitiam assequuti, illum

(ut tenemur) colamus, fide & spe & caritate in il- lum tendentes. Adhortatio Auctoris ad Principes Christianos, de justa ha- reticorum punitione. HEC sunt antidota omnia, quae contra haerese- venena, ego toti Christianae reipublicae consulere optans, magna cum solitudine excogitare potui. Forte aliis majori ingenii acumine praeditis, plura occurrerent re- media, his tamen, quae per me nunc enarrata atque diges- ta sunt, non puto fore meliora. Ego haecenus quod potui praestitit, & ut talentum mihi creditum Deo à quo acce- peram, cum usuris redderem. Ecclesiae Catholicae ruinam minanti ea qua potui parte manum dare tentavi, omnes haerese- rum radices prodens, ut illis nullae oriantur. Reli- quum est, ut vos omnes Christiani orbis rectores, quocum- que dignitatis aut magistratus nomine censamini, diligen- tissime curetis, has quas nunc ostendimus haerese- rum ra- dices proflis evellere, & sic facile Deo adjuvante poteritis populum vobis commissum ab omni haerese- rum veneno il- lufum servare. Si vero hoc onus in solos Episcopos & alios Ecclesiasticos Rectores rejicere velitis, dicentes hanc curam illis solis fuisse injunctam: audite quid de vobis & de sancta matre Ecclesia toto terrarum orbe diffusa, Deus per Elaiam Prophetam (cap. 49.) dicat: Erunt (inquit ille) Reges nutritii tui. Nutrix Infantem lacte nutrit, pan- nis involvit, ab lactatum cibo fortiori alit, blanditiis fo- vet, canticis demulcet. Quae tamen sunt necessaria alimen- ta, & si nutrix porrigit atque ministrat, ea nutritus pue- ro providet atque perquirat: perinde ac illius nutriti. Si quis puerum offendere, aut quovis modo illi nocere ten- taverit illius tutela est nutritio commissa, propterea quod ille puerum fortius protegere valet atque defendere. Si nutrix eam, quam tenetur, pueri curam habere negle- xerit, nutritio incumbit illam adhortari, obsecrare, in- crepare, vicariam denique pueri operam impendere. Fa- teor quidem Episcoporum & aliorum Ecclesiasticorum Rectorum proprium munus esse, ut tamquam communes populi Christiani nutrites illum lacte verbi Dei nutriant, & fortiori, quum opus fuerit, cibo alant. Imperatoribus autem, & Regibus, aliisque omnibus saeculi Principibus incumbit: ut populum sibi commissum à publicis fidei hostibus pro viribus defendere, & ipsos hostes, qui po- pulo nocere tentant, punire conentur: ut penarum metu illi coerciti, sibi & aliis sapere discant. Agnoscite igitur, saeculi Principes, vos ministros Dei esse, in hoc ipsum (ut Paulus ait) (Rom. 13.) illi servientes, ut qui male egerit, potestatem timeat. Aliud praeterea vos o Reges & Prin- cipes agere oportet, ut vos veros Ecclesiae nutritios juxta Dei praecipuum exhibeatis. Hoc est, ut aperitissimae nu- tritricum foecundiae & ignaviae matris subventionis, illas ad- hortando, obsecrando, in omni patientia, sicut decet mi- nistros Dei, increpando, ut ea qua populo Christiano de- bent, diligenter illae praestare conentur. Id denique pos- sibilissimum curare debetis, in quo hujus rei puppis (ut di- citur) & prora constituta est, ut eos solos paratissimi in- stitui animarum Rectores, quos sciveritis posse optime suo res- pondere officio. Alioqui Deus animas pereuntes de mani- bus vestris requirit, propterea quod vos his, quos no- veratis esse lupos, commissistis, aut committi permi- sistis.

Finis totius Operis, de justa haereticorum punitione.

Testimonium examinationis, & approbationis hujus operis facta per Ordinarium Salmanticensem.

Testimonium examinationis, & approbationis hujus operis facta per Ministrum Generalem Ordinis Minorum.

CUM Hujus Libri, de Justa haereticorum punitione inscripti, censuram, admodum Reverendus Doctor Quodonriga, hujus Salmantinae diocesis Vicarius, & Officialis ordinarius, meae concediderit Fidei, ac proinde eundem Librum viderim, perlegerim, ac ple- ne excusserim, affirmo, testimonioque meo declaro omnia in eo tradita pia esse, orthodoxam Fidem stabilientia, atque contrarias haerese- rum stirpantes, mores insuper syncro- nos insituentia: oppositos vero radicibus evellentia. Quae omnia ad hunc maxime scopum miro sunt ingenio perfec- ta, atque diligenter industria elaborata. Vnde tantum abest quidquam in eo esse Catholicae fidei, Christianaeve religionis pietati, aut sanctis moribus, vel repugnans, vel dissonum: ut ab omnibus probandus sit jure optimo liber iste, & accipiendus: quippe qui & in fide constantes, & firmiores reddere valeat, vacillantes vero, ac devios confirmat, ad rectumque iter reducit maxime tamen eis, quibus verae fidei est demandata in- quisitio, utilis est, ac plane necessarius. Nempe eisdem instruit, peragendum qua ratione officium suum juxta divinas regulas necnon quae sit, singulari quadam dexteritate, & perspicuitate eis indicat, & velut digito demonstrat. Ecclesiasticos etiam Principes, pariter & omnes animarum curam agentes, instituit, insuper & eorum grave, & ma- ximum onus ob oculos ponit, modum deinde, quo ple- ne suo possint satisfacere officio, aperte docet. His adde, quod & concionatoris verbi Dei graviter, & sapienter ad- monet, quo pacto officio praedicationis illis commissio (prout juxta sacras regulas tenentur) respondere possint, ut animarum saluti, quam potissimum optare debent, Deo adjutore prospicere possint. Quod sane testimonium, quo- niam verum est, subscriptione manus meae confirmare de- crevi. Datum Salmanticae tertia die mensis Junii. Anno Domini 1547.

Magister Franciscus Sancho, Cathedra- ricus Salmanticensis.

Testimonium examinationis, & approbationis hujus operis facta per Ministrum Generalem Ordinis Minorum. IN Christo sibi charissimo, venerando Patri Fratri Alfonso de Castro, ordinis minorum, Observantiae regularis, provinciae divi Jacobi, praedicatori, ac lectori eruditissimo, Patrique probatissimo, Frater Joannes Calvus totius ejusdem ordinis generalis Minister, ac servus, Salutem in salutis ipsius Auctore, Domino Je- su. Christo. Tanta est ingenii tui facultas, & ubertas, ut continuis lucubrationibus, studiis, ac compositionibus vacans, novi in dies aliquid in libris aedere studeas. Cum igitur volumen quoddam, tres locos complectens, quos de justa haereticorum punitione inscriptisti, insuper compilaveris, ipsumque ad Dei optimi maximi honorem, Christianae totius reipublicae, ac nostrae Franciscanae religionis decus, ac communem legentium utilitatem, typis excusum in lucem prodire cupias: Nos, qui praesatum volumen venerando Patri fratri Andrea de Vega, praedicti Salmanticensis doctissimo, examinandum dedimus, ipsumque (ut ipse nobis retulit) in omnibus, & per omnia Catholicae, ac orthodoxae patrum doctrinae consonum ac conforme comperimus, tantum thesaurum haecenus absconditum, diutius latere nolentes, ut nobis Cyprianus ac tibi morem geramus, harum serie litterarum, cum salutaris obedientiae merito, copiam tibi facimus ut me- moratum volumen impressioni tradere queas. Vale in Do- mino, ac ipsum pro nobis deprecare. Datis Tridenti, die 27. Julii. Anno 1546. Frater Joannes, qui supra manu propria...

IN Christo sibi charissimo, venerando Patri Fratri Alfonso de Castro, ordinis minorum, Observantiae regularis, provinciae divi Jacobi, praedicatori, ac lectori eruditissimo, Patrique probatissimo, Frater Joannes Calvus totius ejusdem ordinis generalis Minister, ac servus, Salutem in salutis ipsius Auctore, Domino Je- su. Christo.

Tanta est ingenii tui facultas, & ubertas, ut continuis lucubrationibus, studiis, ac compositionibus vacans, novi in dies aliquid in libris aedere studeas. Cum igitur volumen quoddam, tres locos complectens, quos de justa haereticorum punitione inscriptisti, insuper compilaveris, ipsumque ad Dei optimi maximi honorem, Christianae totius reipublicae, ac nostrae Franciscanae religionis decus, ac communem legentium utilitatem, typis excusum in lucem prodire cupias: Nos, qui praesatum volumen venerando Patri fratri Andrea de Vega, praedicti Salmanticensis doctissimo, examinandum dedimus, ipsumque (ut ipse nobis retulit) in omnibus, & per omnia Catholicae, ac orthodoxae patrum doctrinae consonum ac conforme comperimus, tantum thesaurum haecenus absconditum, diutius latere nolentes, ut nobis Cyprianus ac tibi morem geramus, harum serie litterarum, cum salutaris obedientiae merito, copiam tibi facimus ut me- moratum volumen impressioni tradere queas. Vale in Do- mino, ac ipsum pro nobis deprecare. Datis Tridenti, die 27. Julii. Anno 1546.

Obsecro te, candide Lector, ut nolis de opere hoc ex sola illius superscriptione censere, putans res solas vulgares, & forenses in illo tractari, quales saepe ab aliis de eodem re differantibus tractari solent. Multo Denim plura habet hoc opus in recessu, quam in fronte promittat. Quoniam non soli Jurisperiti, sed etiam Theo- logi multis in locis ex eo proficere possunt, eriam Auctor in operis Praefatione admonet. Si periculum feceris, non dubito, quin opus ipsum probes, & majoribus, quam ego laudibus, extollas. Lege ergo feliciter, & nostris labori- bus faveto.

F. ALFONSI A CASTRO
ZAMOREN. ORDINIS MINORUM,
REGULARIS OBSERVANTIÆ,
IN DUOS LIBROS QUOS DE LEGIS POENALIS POTESTATE EDIDIT,
P R A E F A T I O.

DUAS, & non parum noxias, à diversis contra Legem Poenalem video dici sententias, à multis tanto cum applausu receptas, & usque eo celebratas, ut quisquis contra visus fuerit sentire, ab illis exhibetur, & ridiculus habeatur, perinde ac si contra divinum oraculum aliquid pronunciasset. Sunt enim qui sentiunt nullam legem obligare subditorum conscientias ad poenam, ab eadem Lege contra illius transgressores decretam, nisi adit Judicis sententia, quæ aliquas legi superperias ferat. Qui ita sentiunt, hac sola ratione ostendunt, se minorem facere Legis potestatem, quam Judicis, cum sæpe Judex, illis etiam fatentibus, sine ullo legis subsidio, sed solo suo mandato, subditos suos possit obligatos ad poenam reddere. Nec pauci aut indocti, sed multi & doctissimi viri sunt, Theologi pariter atque utriusque juris humani interpretes, qui hoc docent. Sunt iterum alii hanc virorum doctorum sententiam sequuti, qui illam perpetam interpretantes, ad omnem culpæ obligationem extenderunt, dicentes Legem Poenalem, neque ad poenam, neque ad id propter quod statuitur poena, obnoxias facere subditorum conscientias. Tamquam si poena, quæ ad mellorem legis observationem statuitur, liberiores faceret homines ad eisdem legis transgressionem. Expediret igitur, numquam poenam legibus addere, si illa addita, eo ipso omnis prolixus obligatio ad culpam tolleretur. Quoniam minor est comminatio poenæ temporalis, quamlibet acerba, quæ per legem humanam statui potest, quam obligatio culpæ, quæ, si mortalis est, poenam minatur æternam. Nam ob hanc causam, ut sæpe re ipsa comprobatur, quotquot aliquam animæ suæ rationem habent, periculo poenæ quamvis durissimæ se libentius obijciunt, quam ut se reatu culpæ mortalis innectant. Fictitæque necessario juxta istorum sententiam, ut poenarum terroribus non coercerentur homines à legum transgressionem, sed potius licentiosi fiant ad illam. Sed bene ferres habet, quia qui ita sentiunt, licet multi sint, multo tamen sunt minus docti, quam superiores, & prolixus indigni, qui cum illis vel à longinquo conferantur. Utrique tamen contra legem poenalem conjurasse mihi videntur, ut omnem ab illa tollant potestatem, & sic mancam, omnibusque prolixus viribus carentem, illam relinquunt. Quanta, quæso, erit legum poenaliū potestas, si illæ neque ad culpam, neque ad poenam subditos suos obligare possint? Hanc tantam legum poenaliū dejectionem, & tyrannicam (ut ita dicam) depressionem ego diligenter considerans, & æquo animo ferre non valens, ad propulsandam hanc, quæ illis infertur injuria, contra hostes illius in arenam descendere statui. Nam pro patriis legibus, & illarum robore, atque potentia, veluti pro patria ipsa, virum for-

tem pugnare oportet. Quoniam sublata legum potestate, multo vilior, atque debilior patria erit, quam si omnes illius muri ad terram prosternerentur, & omnia tormenta bellica, quibus omnes suos hostes à se propellere possent, protinus confringerentur. Quoniam nisi leges vires habeant, quibus homines ad bonum impellere, & à malo deterere valeant, tanto patria erit pejoribus hostibus pervia, quanto peiores hostes sunt vitia, quæ animum jugulant, quam alii, qui, etsi corpus occidere possint, animæ autem nec tantillum incommodare valent. Sunt enim leges, præsertim poenales, quæ potissimum patriam custodiunt. Sunt muri civitatum, in quibus torum illarum præsidium constitutum est, & quibus bonos quam utilissimè detinent, malos arcet, & sibi appropinquare non sinunt. Sunt tormenta bellica, quorum terrifico tonitruo, vita, quæ (ut dixi) plusquam mille alii hostes civitatis nocere possunt, longissimè ab eis repelluntur. Tolle igitur utramque legum potestatem, & nullus illas reverbitur, nullus illas debito prosequetur honore, nullus denique illas metuet, sed vitia quæque sine ullo timore in civitatem irumpant, & tanto pejus illam depraedabuntur, & tanto ditiora ab illa auferent spolia, quanto meliora sunt animæ quam corporis bona. Ne igitur hæc omnia eveniant, decrevi tam improba & tam noxiæ factioni in hoc opere occurrere, & pro legum poenaliū potestate sic pro viribus pugnare, ut hos duos errores, qui illam obstinatè animo oppugnant, ab studiorum palestra valeam profigere. Hanc autem totam disputationem duobus libris partiendam esse censui, ut suis cuique errori liber respondeat, & uterque illorum suo libro refellatur, & convincatur. Primo libro (ut à facillioribus ad magis ardua progrediar) illum errorem aperte convincam, qui docet, nullam legem poenalem obligare subditorum conscientias ad culpam, præsertim mortalem. Altero libro contra illos oppugnabo, qui dicunt legem poenalem numquam sine judicis adminiculo obligare ad poenam, aut illam insigere posse. Verum si tam multi, & tam fortes viri sunt, qui stant ex adverso, qua fronte, aut quo animo ego solus eos omnes ad certamen provocare audeo. Si negant, vel Herculeum adversus duos fuisse parem, quinam fiet, ut ego imbecillis homo tot Hercules vincere possim? Sed vincit omnia Veritas; nec est qui prævalere possit contra illam. Vincet ergo quisquis pro veritate pugnaverit, præsertim quum Deus ipse semper veritati faveat, & eos, qui pro illa tamquam pro re, quæ potissimum ad ipsum spectat, certant, potentissime adjuvet. Ut autem aperte, Deo adjutore, possim de illis omnibus triumphare, nihil præter divini numinis favorem desidero, nisi æquos judices, qui non personas, sed merita respiciant, neque personis, sed meritis victoriæ coronam tribuant. Neque est, quod miretur ali-

aliquis me hoc desiderare: cum solemne sit multis, non quid, sed à quo dicatur considerare. Pro qua re satis mihi esse arbitror, producere in testem sapientem Ecclesiasticum, qui hanc præposteram hominum sententiam subinde contingere refert. *Diviti decepto*, inquit Sapiens cap. 3. *multi recuperatores, locutus est superba, & justificaverunt illum. Humilis deceptus est, insuper & arguitur: locutus est sensate, & non est datus ei locus. Dives locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum illius usque ad nubes perducunt. Pauper loquutus est, & dicunt: Quis est? Quicumque ad illustres illos viros qui multis parasangis me antecellunt, referre me voluerint, merito illos divites, & me pauperculum & abjectum pronuntiabunt: ac proinde metuo, ut si me, quamvis sensate loquentem, illorum sententiæ contradicentem audierint, cum indignatione, aut designatione dicant: *Quis est hic?* Ob hanc causam hujus operis lectores, quos solos futuros esse hujus pugnae judices, per viscera Charitatis, quæ est in Christo Jesu, adjuro, ut quum disputationem hanc legerint, omnem procul à se rejiciant humanum affectum, quatenus possint utriusque partis merita rectè cognoscere, & sic libere de victoriæ censere. Oro illos, ut nullam personæ respectum habeant, sed considerent Deum, quæ sua est potentia, subinde linguas infantium fecisse disertas, & gregum pastores fecisse prophetas, & aîne elingui usum linguæ dedisse, rudes denique piscatores eatenus erudisse, ut sua postmodum doc-*

trina totum illustraverint orbem. Oro insuper eos, ne illos moveat ad censendum de victoriæ pugna, quod multi sunt qui mihi adversantur: quoniam facile est (ut sapienter fortissimus ille Judas dixit 1. Mach. 3.) concludi multos in manu paucorum, & non est in multitudine exercitus victoria belli, sed de caelo fortitudo est. (3. Reg. 22.) Non oportet numerare, sed ponderare sententias: quoniam est quadringenti circiter Prophetæ Regi Achab prædixerunt bona, Michæas tamen, qui solus contra illos omnes sententiam dixit, verior illis inventus est, & contra illos omnes prævaluit. Nec tamen hæc ideo dixerim, quod me verum Prophetam, & reliquos omnes falsos esse dicam. Absit. Non sum enim adeo demens, aut *philautos*, ut me solum pluris faciam, quam reliquos omnes; sed hæc tendit illa historica allusio, ut ex fide historici quisque intelligat Deum in hac disputatione id mihi præitare, quod aliis longe promiserat. (Iosue. 23.) *Unus ex vobis persequetur hostium mille viros.* Dei omnipotentis auxilium expecto, qui semper prope esse solet omnibus rectè invocantibus eum. At nullus rectius illum invocatur, quam qui pro tuenda veritate illum orat. Hæc igitur firmissima fiducia manitus, in disputationis campum descendo, pro Legis Poenalis utraque potestate pugnaturus, ut illam, Deo favente, ab hostium injuria defendam, & sic mutuatim relinquam, ut quisquis pro illa deinceps pugnare voluerit, minimo negotio illam tueri valeat.

F. ALFONSI A CASTRO
ZAMOREN. ORDINIS MINORUM,
REGULARIS OBSERVANTIÆ,
DE POTESTATE LEGIS POENALIS.
LIBER PRIMUS.
CAPUT PRIMUM.

Quid sit Lex.

QUONIAM non de omni lege, sed de sola lege humana, quæ poenam transgressori infligendam esse decrevit, in hoc opere disere statui: ideo necessarium esse censui, primum hæc duo singularim pertractare, quid sit lex humana, quid etiam poena, ut inde omnibus aperte constare possit, quid sit lex poenalis, de cujus solius potestate in præsentiarum disputatione decrevi. Legem humanam alii aliter definiunt, & inter tam multos illius definitores rarus certe est (absit vero invidia) qui integram, & exactam legis definitionem reddat. Ac proinde quid cuique definitio desit, ea qua potui diligentia circumspectans, unam ex omnibus legis definitionibus nunc colligam, quæ omnes illius partes integre complectatur, & aperte declaret: & deinde in proximo sequenti capite aliam definitionem defectus prodam, & illas mancas, & diminutas esse convincam. Lex est recta voluntas: ejus, qui

vicem populi gerit, voce, aut scripto promulgata, cum intentione obligandi subditos ad parendum illi. Quæ definitio, cum multis & variis in se contineat partes, omnes eas singularim explicare oportet, ut inde constet, nullam illarum superfluum, sed omnes merito fuisse in definitione collocatas. Ante omnia tamen admonere decrevi lectorem, ut intelligat, me hic solam legem justam definire. Quoniam, quæ justa non est, legem nullatenus dicendam esse censet Augustinus, qui libro 1. de libero arbitrio, sic ait: „Mihî lex esse non videtur, quæ justa non fuerit. Et idem lib. 19. de Civit. Dei, cap. 21. iterum ait: Non enim jura (inquit ille) dicenda sunt, vel putanda iniusta, quæ hominum constituta, cum illud etiam ipsius esse dicant, quod de justitiæ fonte manaverit.“ Hæc Augustinus. Probatur adhuc idem per id quod dicitur in cap. Jus generale, distinct. 1. Ibi enim dicitur, legem esse juris speciem. Lex autem, quæ justa non est, jus non est: ergo lex

F. ALFONSI A CASTRO
ZAMOREN. ORDINIS MINORUM,
REGULARIS OBSERVANTIÆ,
IN DUOS LIBROS QUOS DE LEGIS POENALIS POTESTATE EDIDIT,
P R A E F A T I O.

DUAS, & non parum noxias, à diversis contra Legem Poenalem video dici sententias, à multis tanto cum applausu receptas, & usque eo celebratas, ut quisquis contra visus fuerit sentire, ab illis exhibetur, & ridiculus habeatur, perinde ac si contra divinum oraculum aliquid pronunciasset. Sunt enim qui sentiunt nullam legem obligare subditorum conscientias ad poenam, ab eadem Lege contra illius transgressores decretam, nisi adit Judicis sententia, quæ aliquas legi superperias ferat. Qui ita sentiunt, hac sola ratione ostendunt, se minorem facere Legis potestatem, quam Judicis, cum sæpe Judex, illis etiam fatentibus, sine ullo legis subsidio, sed solo suo mandato, subditos suos possit obligatos ad poenam reddere. Nec pauci aut indocti, sed multi & doctissimi viri sunt, Theologi pariter atque utriusque juris humani interpretes, qui hoc docent. Sunt iterum alii hanc virorum doctorum sententiam sequuti, qui illam perpetam interpretantes, ad omnem culpæ obligationem extenderunt, dicentes Legem Poenalem, neque ad poenam, neque ad id propter quod statuitur poena, obnoxias facere subditorum conscientias. Tamquam si poena, quæ ad mellorem legis observationem statuitur, liberiores faceret homines ad eisdem legis transgressionem. Expediret igitur, numquam poenam legibus addere, si illa addita, eo ipso omnis prolixus obligatio ad culpam tolleretur. Quoniam minor est comminatio poenæ temporalis, quamlibet acerba, quæ per legem humanam statui potest, quam obligatio culpæ, quæ, si mortalis est, poenam minatur æternam. Nam ob hanc causam, ut sæpe re ipsa comprobatur, quotquot aliquam animæ suæ rationem habent, periculo poenæ quamvis durissimæ se libentius obijciunt, quam ut se reatu culpæ mortalis innectant. Fictitæque necessario juxta istorum sententiam, ut poenarum terroribus non coercerentur homines à legum transgressionem, sed potius licentiosi fiant ad illam. Sed bene ferres habet, quia qui ita sentiunt, licet multi sint, multo tamen sunt minus docti, quam superiores, & prolixus indigni, qui cum illis vel à longinquo conferantur. Utrique tamen contra legem poenalem conjurasse mihi videntur, ut omnem ab illa tollant potestatem, & sic mancam, omnibusque prolixus viribus carentem, illam relinquunt. Quanta, quæso, erit legum poenaliū potestas, si illæ neque ad culpam, neque ad poenam subditos suos obligare possint? Hanc tantam legum poenaliū dejectionem, & tyrannicam (ut ita dicam) depressionem ego diligenter considerans, & æquo animo ferre non valens, ad propulsandam hanc, quæ illis infertur injuria, contra hostes illius in arenam descendere statui. Nam pro patriis legibus, & illarum robore, atque potentia, veluti pro patria ipsa, virum for-

tem pugnare oportet. Quoniam sublata legum potestate, multo vilior, atque debilior patria erit, quam si omnes illius muri ad terram prosternerentur, & omnia tormenta bellica, quibus omnes suos hostes à se propellere possent, protinus confringerentur. Quoniam nisi leges vires habeant, quibus homines ad bonum impellere, & à malo deterere valeant, tanto patria erit pejoribus hostibus pervia, quanto peiores hostes sunt vitia, quæ animum jugulant, quam alii, qui, etsi corpus occidere possint, animæ autem nec tantillum incommodare valent. Sunt enim leges, præsertim poenales, quæ potissimum patriam custodiunt. Sunt muri civitatum, in quibus totum illarum præsidium constitutum est, & quibus bonos quam utilissimè detinent, malos arcet, & sibi appropinquare non sinunt. Sunt tormenta bellica, quorum terrifico tonitruo, vita, quæ (ut dixi) plusquam mille alii hostes civitatis nocere possunt, longissimè ab eis repelluntur. Tolle igitur utramque legum potestatem, & nullus illas reverbitur, nullus illas debito prosequetur honore, nullus denique illas metuet, sed vitia quæque sine ullo timore in civitatem irumpant, & tanto pejus illam depraedabuntur, & tanto ditiora ab illa auferent spolia, quanto meliora sunt animæ quam corporis bona. Ne igitur hæc omnia eveniant, decrevi tam improbæ & tam noxiæ factioni in hoc opere occurrere, & pro legum poenaliū potestate sic pro viribus pugnare, ut hos duos errores, qui illam obliuato animo oppugnant, ab studiorum palestra valeam profigere. Hanc autem totam disputationem duobus libris partiendam esse censui, ut suis cuique errori liber respondeat, & uterque illorum suo libro refellatur, & convincatur. Primo libro (ut à facillioribus ad magis ardua progrediar) illum errorem aperte convincam, qui docet, nullam legem poenalem obligare subditorum conscientias ad culpam, præsertim mortalem. Altero libro contra illos oppugnabo, qui dicunt legem poenalem numquam sine judicis adminiculo obligare ad poenam, aut illam inspicere posse. Verum si tam multi, & tam fortes viri sunt, qui stant ex adverso, qua fronte, aut quo animo ego solus eos omnes ad certamen provocare audeo. Si negant, vel Herculem adversus duos fuisse parem, quinam fiet, ut ego imbecillis homo tot Hercules vincere possim? Sed vincit omnia Veritas; nec est qui prævalere possit contra illam. Vincet ergo quisquis pro veritate pugnaverit, præsertim quum Deus ipse semper veritati faveat, & eos, qui pro illa tamquam pro re, quæ potissimum ad ipsum spectat, certant, potentissime adjuvet. Ut autem aperte, Deo adiutore, possim de illis omnibus triumphare, nihil præter divini numinis favorem desidero, nisi æquos judices, qui non personas, sed merita respiciant, neque personis, sed meritis victoriæ coronam tribuant. Neque est, quod miretur ali-

aliquis me hoc desiderare: cum solemne sit multis, non quid, sed à quo dicatur considerare. Pro qua re satis mihi esse arbitror, producere in testem sapientem Ecclesiasticum, qui hanc præposteram hominum sententiam subinde contingere refert. *Diviti decepto*, inquit Sapiens cap. 3. *multi recuperatores, locutus est superba, & justificaverunt illum. Humilis deceptus est, insuper & arguitur: locutus est sensate, & non est datus ei locus. Dives locutus est, & omnes tacuerunt, & verbum illius usque ad nubes perducunt. Pauper loquutus est, & dicunt: Quis est? Quicumque ad illustres illos viros qui multis parasangis me antecellunt, referre me voluerint, merito illos divites, & me pauperculum & abjectum pronuntiabunt: ac proinde metuo, ut si me, quamvis sensate loquentem, illorum sententiæ contradicentem audierint, cum indignatione, aut designatione dicant: *Quis est hic?* Ob hanc causam hujus operis lectores, quos solos futuros esse hujus pugnae judices, per viscera Charitatis, quæ est in Christo Jesu, adjuro, ut quum disputationem hanc legerint, omnem procul à se rejiciant humanum affectum, quatenus possint utriusque partis merita recte cognoscere, & sic libere de victoriæ censere. Oro illos, ut nullam personæ respectum habeant, sed considerent Deum, quæ sua est potentia, subinde linguas infantium fecisse disertas, & gregum pastores fecisse prophetas, & aîne elingui usum linguæ dedisse, rudes denique piscatores eatenus erudisse, ut sua postmodum doc-*

trina totum illustraverint orbem. Oro insuper eos, ne illos moveat ad censendum de victoriæ pugna, quod multi sunt qui mihi adversantur: quoniam facile est (ut sapienter fortissimus ille Judas dixit 1. Mach. 3.) concludi multos in manu paucorum, & non est in multitudine exercitus victoria belli, sed de caelo fortitudo est. (3. Reg. 22.) Non oportet numerare, sed ponderare sententias: quoniam est quadringenti circiter Prophetæ Regi Achab prædixerunt bona, Michæas tamen, qui solus contra illos omnes sententiam dixit, verior illis inventus est, & contra illos omnes prævaluit. Nec tamen hæc ideo dixerim, quod me verum Prophetam, & reliquos omnes falsos esse dicam. Absit. Non sum enim adeo demens, aut philautus, ut me solum pluris faciam, quam reliquos omnes; sed hæc tendit illa historica allusio, ut ex fide historici quisque intelligat Deum in hac disputatione id mihi præstare, quod aliis longe promiserat. (Iosue. 23.) *Unus ex vobis persequetur hostium mille viros.* Dei omnipotentis auxilium expecto, qui semper prope esse solet omnibus recte invocantibus eum. At nullus rectius illum invocatur, quam qui pro tuenda veritate illum orat. Hæc igitur firmissima fiducia manitus, in disputationis campum descendo, pro Legis Poenalis utraque potestate pugnaturus, ut illam, Deo favente, ab hostium injuria defendam, & sic mutuatim relinquam, ut quisquis pro illa deinceps pugnare voluerit, minimo negotio illam tueri valeat.

F. ALFONSI A CASTRO
ZAMOREN. ORDINIS MINORUM,
REGULARIS OBSERVANTIÆ,
DE POTESTATE LEGIS POENALIS.
LIBER PRIMUS.
CAPUT PRIMUM.

Quid sit Lex.

QUONIAM non de omni lege, sed de sola lege humana, quæ poenam transgressori infligendam esse decrevit, in hoc opere disserere statui: ideo necessarium esse censui, primum hæc duo singularim pertractare, quid sit lex humana, quid etiam poena, ut inde omnibus aperte constare possit, quid sit lex poenalis, de cujus solius potestate in præsentiarum disputare decrevi. Legem humanam alii aliter definiunt, & inter tam multos illius definitores rarus certe est (absit vero invidia) qui integram, & exactam legis definitionem reddat. Ac proinde quid cuique definitio desit, ea qua potui diligentia circumspicens, unam ex omnibus legis definitionibus nunc colligam, quæ omnes illius partes integre complectatur, & aperte declaret: & deinde in proxime sequenti capite aliam definitionem defectus prodam, & illas mancas, & diminutas esse convincam. Lex est recta voluntas: ejus, qui

vicem populi gerit, voce, aut scripto promulgata, cum intentione obligandi subditos ad parendum illi. Quæ definitio, cum multis & variis in se contineat partes, omnes eas singularim explicare oportet, ut inde constet, nullam illarum superfluum, sed omnes merito fuisse in definitione collocatas. Ante omnia tamen admonere decrevi lectorem, ut intelligat, me hic solam legem justam definire. Quoniam, quæ justa non est, legem nullatenus dicendam esse censet Augustinus, qui libro 1. de libero arbitrio, sic ait: „Mihî lex esse non videtur, quæ justa non fuerit. Et idem lib. 19. de Civit. Dei, cap. 21. iterum ait: Non enim jura (inquit ille) dicenda sunt, vel putanda iniusta, quæ hominum constituta, cum illud etiam ipsius esse dicant, quod de justitiæ fonte manaverit.“ Hæc Augustinus. Probatur adhuc idem per id quod dicitur in cap. Jus generale, distinct. 1. Ibi enim dicitur, legem esse juris speciem. Lex autem, quæ justa non est, jus non est: ergo lex